

frisonijs

Restauratie Sint Clemenskerk Ameland gaat van een leien dakje

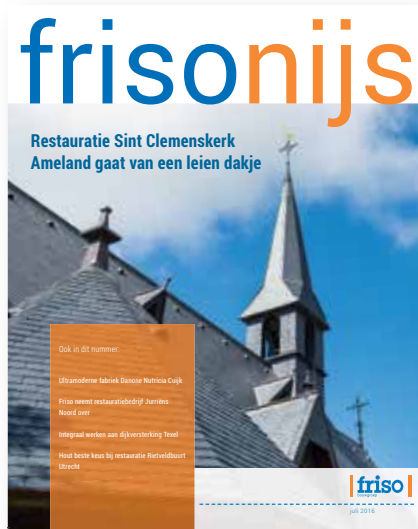
Ook in dit nummer:

Ultramoderne fabriek Danone Nutricia Cuijk

Friso neemt restauratiebedrijf Jurriëns
Noord over

Integraal werken aan dijkversterking Texel

Hout beste keus bij restauratie Rietveldbuurt
Utrecht

Friso Nijs
juli 2016- jaargang 16

Friso Nijs is het relatieblad van
Friso Bouwgroep en verschijnt
twee keer per jaar.

Redactie
Margreet van Dijk
Nynke Dedden
Nelleke Wouters

Beeldverantwoording
Friso Bouwgroep
Regina Beijgaard
Danone Nutricia
Jurriëns Noord

Foto voorpagina
Regina Beijgaard

Vormgeving, realisatie
Nelleke Wouters

Drukwerk
Van der Eems, Bolsward

Redactieadres
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t. 0515-429 999
e. redactie@frisobouwgroep.nl

Rechten
Niets uit deze uitgave mag worden
overgenomen, vermenigvuldigd of
gereproduceerd zonder schriftelijke
toestemming van Friso Bouwgroep.

 @frisobouwgroep

Voorwoord

Geachte relatie,

Friso is voor mij...

Liefde voor het vak

Onze vakmensen zijn de drijvende kracht achter Friso. De timmerlieden die met hun 'gouden handjes' van oud weer nieuw weten te maken. De mannen die met liefde en passie hun werk doen, de mensen met hart voor hun werk. Deze editie van het Friso Nijs staat in het teken van de meest ambachtelijke discipline van de Bouwgroep: *restauratie*.

In mei heeft Friso Bouwgroep Jurriëns Noord overgenomen. Dit roemruchte restauratiebedrijf heeft tal van aansprekende monumenten gerestaureerd en is daarnaast bekend om zijn molenbouwers. Vestigingsdirecteur Douwe Offringa stelt Jurriëns Noord aan u voor.

De herbouw van de Clemenskerk op Ameland loopt voorspoedig. Na spectaculair takelwerk is de kerk nu dicht, het leien dak zit er op en de schilder is bezig de muur- en plafondschilderingen aan te brengen.

Nog een project op één van de Waddeneilanden waar Friso aan bouwt, is de dijkversterking op Texel. Friso Civiel is één van de civiele bouwcombinanten die aan dit integrale project deelneemt.

Dat fabrieksmatig geproduceerde houten kozijnen prima toegepast kunnen worden bij renovatie is te zien in Utrecht. In de Rietveldbuurt koos de architect bewust voor het toepassen van hout. Met een authentieke uitstraling als gevolg.

Al deze projecten willen wij op een zo veilig mogelijke manier realiseren. Om nog bewuster om te gaan met veiligheid op de bouw zijn wij gestart met het project 'Friso bouwt aan veiligheid'. Zo werken we samen aan een veilige, gezonde en prettige werksfeer.

Ik wens u een mooie zomer toe!

Henk Dedden
algemeen directeur Friso Bouwgroep

Aannemer Bouwcombinatie Friso-Hurks
Opdrachtgever Danone Nutricia BV
Architect Architectenbureau Klamer
Constructeur Pieters
Ingenieurs Het4kant

De vraag naar babyvoeding neemt toe. Om aan deze stijgende vraag te kunnen voldoen heeft Danone besloten een nieuwe ultramoderne fabriek te laten bouwen. Op bedrijventerrein Laarakker in de gemeente Cuijk is eind mei de bouw van start gegaan. Bouwcombinatie Friso - Hurks heeft deze uitdagende bouwklus aangenomen.

Op 9 juni is de bouw van start gegaan door het onthullen van een Artist Impression van de nieuwe fabriek.

Friso-Hurks bouwt ultramoderne fabriek Danone Nutricia

Korte bouwtijd
en hoge
ambitieniveau
zijn een echte
uitdaging.

Uitbreiding hard nodig

Bouwcombinatie Friso - Hurks is begonnen met de uitvoering van de constructieve werkzaamheden voor de bouw van het casco van de nieuwe fabriek van Danone Nutricia. De nieuwe fabriek gaat voor meer dan tachtig landen standaard babyvoeding en gespecialiseerde voeding voor baby's en jonge kinderen produceren. Danone Nutricia heeft die uitbreiding hard nodig om de stijgende vraag naar babyvoeding te kunnen bijbenen.

Voldoende uitdagingen

"Het is een omvangrijk bouwproject. Op het terrein komt een ultramoderne fabriek met twee torens; een droogtoren van 45 meter en een blendingtoren van 26 meter. Ook wordt er een groot laboratorium van 800 m² gebouwd" vertelt

projectleider Pier Zwerver van Friso. Het is een prachtig project met voldoende uitdagingen. "Het ambitieniveau ligt hoog! Niet alleen de omvang, maar zeker ook de planning is een uitdaging voor ons. Daarnaast worden zware eisen gesteld op het gebied van duurzaamheid en veiligheid."

BREEAM-niveau 'Outstanding'

Het doel is om voor het kantoorgedeelte van de fabriek gecertificeerd te worden op BREEAM-NL niveau 'Outstanding'. BREEAM-NL is een instrument om de duurzaamheid van nieuwe gebouwen te bepalen. Daarbij worden alle facetten rondom de bouw meegenomen. Om het hoogste niveau 'outstanding' te kunnen behalen, moet er voldaan worden aan extreem hoge eisen op het gebied van duurzaamheid. Zo worden er eisen gesteld aan het energieverbruik van de

moderne installatievoorzieningen en worden er punten toegekend aan eisen op het gebied van Management, Gezondheid, Energie, Transport, Water, Materialen, Afval, Landgebruik & Ecologie en Vervuiling.

Oplevering begin 2018

De constructieve werkzaamheden zullen in het derde kwartaal van 2017 gereed zijn. Vervolgens worden de afbouwwerkzaamheden eind 2017 afgerond. Friso-Hurks verwacht het project begin 2018 op te leveren. Na oplevering van de nieuwbouw wordt de bestaande fabriek van 'Nutricia Early Life Nutrition', die in het centrum van Cuijk staat, gesloopt. |

Een greep uit de onlangs aangenomen projecten:

Aannemingsmaatschappij Friso

Nieuwbouw 5 appartementen De Brège | **Akkrum**

Nieuwbouw 24 woningen Thuiswerf in 't Gras | **Almere**

Nieuwbouw 20 woningen Friesestraatweg | **Groningen**

Nieuwbouw 4 woningen Oosterhoutstraat | **Grou**

Nieuwbouw 19 woningen | **Zeist**

Nieuwbouw 10 appartementen Pampuskade | **Sneek**

Nieuwbouw 6 wooneenheden Buiksloterham | **Amsterdam**

Nieuwbouw 2 duplexwoningen Zeeburgerkade | **Amsterdam**

Nieuwbouw Multifunctionele Accommodatie Lemmer | **Lemmer**

Nieuwbouw 27 huurappartementen Leemwierde | **Almere**

Opname woningen fase 1B aardbevingsveiligheid | **Groningen**

Werkzaamheden veiligstellen woningen voor NAM | **Groningen**

Renovatie gemeentehuis Zeewolde | **Zeewolde**

Renovatie huisvesting Nationaal Coördinator | **Groningen**

Verbouw diverse Jumbo-winkels | **Noord-Nederland**

Verbouw Zandijkkerk tot 11 appartementen | **Zaandijk**

Verbouw poli UMCG | **Groningen**

Frisoplan

Ontwikkeling 2e fase Meerstad | **Groningen**

Ontwikkeling 12 woningen Hancemahof | **Zuidhorn**

Ontwikkeling 21 woningen en appartementen Mooij Wonen | **Zaandam**

Ontwikkeling 5 woningen Werelds Wonen | **Techum**

Friso Civiel

Realisatie 5 poldergemalen Wetterskip Fryslân | **Noord-Friesland**

Vervangen Prins Hendrik gemaal | **Texel**

Realisatie gemaal Ruigezandsterpolder

Realisatie gemaal Hoogkerk | **Hoogkerk**

Renovatie gemalen Noorderzijlvest

Realisatie Uitstroomkoker gemaal | **Wogmeer**

Voormalige muziekschool wordt dependance Bonifatiusschool Sneek

De oude muziekschool aan de Looxmastraat in Sneek wordt door Friso Totaalbouw omgebouwd tot dependance van de Bonifatiusschool. De prachtige buitengevel blijft nagenoeg ongewijzigd. Het pand ondergaat binnenin wel een complete metamorfose. Zo worden er zeven klaslokalen gerealiseerd, twee leerpleinen en een centrale ruimte. De vloeren, wanden en plafonds worden geïsoleerd.

In december wordt het gebouw opgeleverd. Vanaf januari 2017 neemt de bovenbouw van de Bonifatiusschool haar intrek in dit volledig gemoderniseerde schoolgebouw. |

Eerste paal Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum

Maandag 18 april was het zover. De eerste paal van het nieuwe onderkomen voor het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum in Marknesse is de grond ingegaan. Het startschot voor de nieuwbouw werd gegeven door Commissaris van de Koning van Flevoland Leen Verbeek. Na het slaan van de eerste paal, plantte Verbeek een tiental bomen op het terrein. Kinderen van medewerkers hielpen hem daarbij. Het nieuwe pand van zo'n 19.000 vierkante meter wordt de toonaangevende kennisonderneming voor de lucht- en ruimtevaart in Nederland. De bouwwerkzaamheden bestaan uit de nieuwbouw van een centraal gebouw van 3 lagen met onder andere een auditorium (aula) en een restaurant. Daarnaast worden er drie kantoorgebouwen gerealiseerd met op de begane grond een onderzoeksruimte en op de tweede en derde laag kantoorruimtes.

Friso werkt veilig

Een veilige en gezonde werkomgeving is belangrijk. Om ervoor te zorgen dat alle medewerkers veilig en met plezier aan het werk kunnen, start Friso het project: *Friso Bouwt aan Veiligheid*.

De afgelopen jaren is het veiligheidsbewustzijn bij Friso behoorlijk toegenomen. Medewerkers zijn zelf met veiligheid aan de slag gegaan, hebben veel observaties gedaan en zijn met goede ideeën gekomen. Inmiddels zijn er bij Friso twee middelbare veiligheidskundigen opgeleid: Dennie de Vries en Hilbrand Veenje. Het is tijd voor de volgende stap; samen met medewerkers pro-actief aan de slag met veiligheid. Niet afwachten en anticiperen op ongevallen, maar door het ontwikkelen van initiatieven en voorzorgsmaatregelen ongevallen voorkomen.

Zo wordt veiligheid een vaste waarde binnen de Friso-cultuur. Het uitgangspunt is dat er op de bouwplaatsen van Friso altijd veilig gewerkt wordt, zowel door de medewerkers als neven- en onderaannemers. Start Werk en Blijf Veilig (SWB) en extern senior veiligheidskundige Fred Bohlmeijer ondersteunen Friso hierin. |

Verkoop woningen Houkepoort gaat van start

Het samenwerkingsverband Frisoplan en Dijkstra Ontwikkeling gaat ruim 90 woningen realiseren in de Houkepoort in Sneek. Houkepoort is een prachtig wooneiland aan de Houkesloot aan de rand van Sneek met het Sneekmeer en het centrum van Sneek beiden op fietsafstand. Het woningaanbod is divers: rijwoningen, (half) vrijstaande woningen en een luxueus appartementencomplex. Ook zijn er enkele vrije kavels beschikbaar. De stedenbouwkundige opzet van het plan is klaar en de verkoop gaat nog dit jaar van start! Hou de website van Frisoplan in de gaten voor meer informatie. |

Buurt actief betrokken bij herstructurering Steenwijk

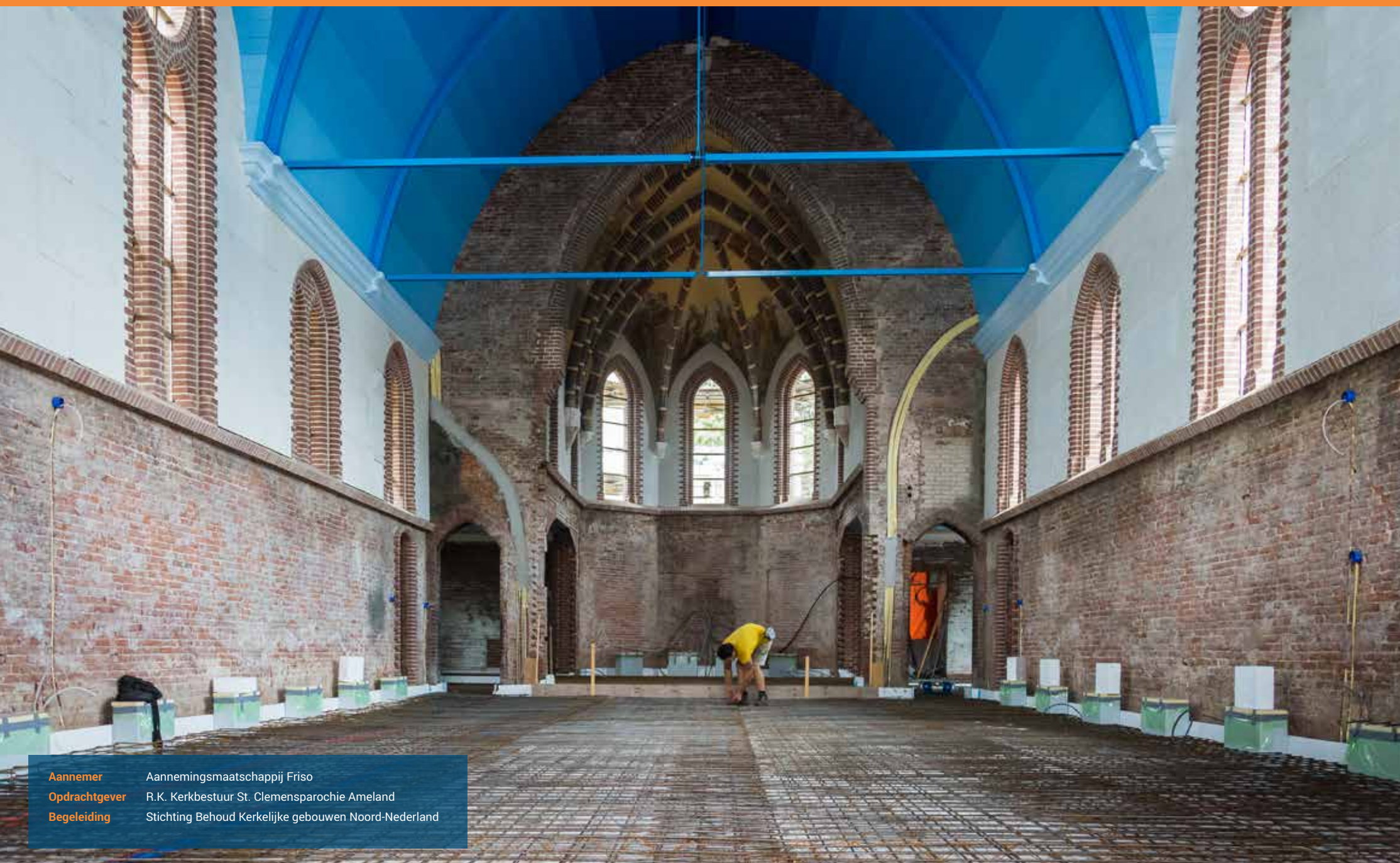
Aannemingsmaatschappij Friso heeft opdracht gekregen voor de ontwikkeling van 28 huurwoningen in Steenwijk. De nieuwbouw van de huurwoningen aan de Aastraat te Steenwijk maakt onderdeel uit van de herstructurering van Steenwijk-West. Dit is een project waarbij de gemeente Steenwijkerland nauw samenwerkt met Woonconcept. Tijdens deze herstructurering wordt een groot deel van het naoorlogse woningbestand gesloopt en vervangen door woningen die voldoen aan de huidige technische eisen. Zowel het ontwerp van Fame Groep uit Zwolle als het ontwerp van de openbare ruimte zijn ontwikkeld in samenspraak met toekomstige bewoners en omwonenden. |

Eind 19e eeuw ontwierp de bekende architect Pierre Cuypers de Sint Clemenskerk in Nes op Ameland. Groot was de schrik en het verdriet toen een noodlottige brand in november 2013 de kerk nagenoeg verwoestte. Nu de haan op de toren staat en de klok weer kan luiden, is de Sint Clemenskerk zo goed als herrezen; deze klus ging van een leien dakje. Nog voor Kerst vindt de eerste eucharistieviering plaats.

Uitdaging en spektakel op Ameland

Aannemer Aannemingsmaatschappij Friso
Opdrachtgever R.K. Kerkbestuur St. Clemensparochie Ameland
Begeleiding Stichting Behoud Kerkelijke gebouwen Noord-Nederland

Speciaal gevoel

Na de fatale brand bleef het een tijdlang onrustig op Ameland. De vraag was of en hoe de kerk herbouwd zou kunnen worden. Het rijksmonument met grote waarde voor zowel de Amelanders als toeristen, had een belangrijke plaats in het dorp. "Mensen zijn er gedoopt, hebben hun kinderen er laten dopen of zijn er getrouwd", vertelt uitvoerder Tabe Soepboer van Friso Restauratie. "Een aantal hoogte- en dieptepunten in het leven spelen zich toch in de kerk af. Veel eilanders en zeker ook Duitse toeristen hebben een speciaal gevoel bij de kerk", benadrukt Soepboer het belang van de wederopbouw van de kerk.

Restauratie enige optie

Twee jaar stonden de ruïnes, van wat ooit de St. Clemenskerk was, te wachten op restauratie. Tot Friso vorig jaar oktober startte met de wederopbouw. "Er is bewust gekozen voor restauratie van de kerk. Vanwege de bijzondere architectuur van dit rijksmonument en de waarde die de Amelanders hieraan hechten, werd er gekozen voor wederopbouw. Natuurlijk zou nieuwbouw een stuk eenvoudiger en goedkoper geweest zijn, maar in dit geval was restauratie de enige optie."

Oude foto's

"Voor we aan de slag gingen hebben we eerst de muren van de westgevel gestut; deze stonden op omvallen. Verder waren er alleen nog een paar muren en wat kleine stukjes dak over. Vanaf dat punt zijn we begonnen met opbouwen." Om de kerk zo origineel mogelijk te herbouwen is gebruik gemaakt van oude foto's. "Restauratie luistert heel nauw. Bijna alles was door de brand verwoest en de resten waren veelal opgeruimd. Zelfs de vormstenen (*rondom de kozijnen red.*) hebben we speciaal laten bakken in dezelfde vorm als ze voorheen hadden."

Medewerking ontzettend groot

Werken op het eiland is anders dan werken aan de wal. Ook dat ervaren de mannen van Friso. "Alles is anders; het gaat zoveel makkelijker. Dat heeft natuurlijk voordelen. Toen ik vorige week een knikker nodig had om de haan op de toren te

"Restauratie is het mooiste werk dat er is."

plaatsen is die uit de knikkerzak van een dochter van een onderaannemer gekomen. Er kan meer op een eiland, de medewerking van iedereen is ontzettend groot en de mensen zijn dankbaar en vol lof over wat wij hier als team neerzetten." De haan is gefinancierd door de kinderen van de basisschool. Zij mochten ook helpen om deze terug te plaatsen.

Uitdagingen en verrassingen

Als je een rondje door de kerk loopt kun je je alleen maar verwonderen. Het is bijzonder om te zien hoe oud het nieuw eruit ziet. "Restauratie is het mooiste werk dat er is", zegt Soepboer trots. "Er zijn altijd verrassingen en veel uitdagingen. We werken met een fijne ploeg en hebben een goede achterban op kantoor. Doordat we al jaren met de mensen samenwerken, kennen we elkaar en zijn we goed op elkaar ingespeeld. Dat heeft natuurlijk alleen maar voordelen."

Spectaculaire momenten

Ook deze restauratieklus kende spectaculaire momenten. Het dak is in de fabriek van Houkesloot Prefab gemaakt. In losse elementen is deze naar Nes vervoerd en vervolgens zijn ze op de bouwplaats tot één geheel gemaakt en op de kerk getakeld. De toren is op de grond gemaakt en in zijn geheel de lucht in gehesen en op zijn plaats gezet.

Nieuwe herinneringen maken

De kerk is bijna wind- en waterdicht. De afwerking kan haast beginnen. Een deel van de overgebleven muurschilderingen worden in de oude staat teruggebracht door speciale restauratieschilders van Algerda uit Heerenveen. Het dak is voorzien van 36.000 nieuwe dakleien door Koenders uit Neede. "Al met al hebben heel veel vakmensen een bijdrage geleverd aan de wederopbouw van deze mooie kerk. Zo kunnen er in de toekomst weer nieuwe herinneringen gemaakt worden." |

Restaureren is gewoon een prachtig vak!

Trots op overname Jurriëns Noord

Stadhuis | Groningen

Gerechtsgebouw | Groningen

Stokerei | Damwoude

Rijksuniversiteit | Groningen

Martinitoren | Groningen

Watertoren | St. Jans klooster

Gemeentehuis | Assen

“**Passie**, dat is wat restauratiemannen gemeen hebben.”

Onze timmermannen met de gouden handjes werken aan:

- Doopsgezinde Kerk Ameland
- St. Clemenskerk Ameland
- Stadhuis Assen
- Venusflat Groningen
- Martinitoren Groningen
- Depot Harlingen
- Eijssingahuis Leeuwarden
- Havikshorst De Wijk
- Bonifatiuschool Sneek
- Vijversberg Tytsjerk
- Diverse projecten Lefier Groningen

Let op!
Hier wordt gewerkt met
'gouden handen'

friso restauratie
www.friso.nl

Hotel PostPlaza | Leeuwarden

Molen | Goëngahuizen

In mei heeft Friso Bouwgroep B.V. Bouwbedrijf Jurriëns Noord B.V. overgenomen. Jurriëns Noord is een roemrucht restauratiebedrijf en een van de grootste spelers op restauratiegebied in Noord-Nederland. Met vestigingsdirecteur Douwe Offringa spraken we over het restauratievak.

Informeel en laagdrempelig

Jurriëns is van origine een familiebedrijf en ademt die sfeer nog uit. De zaken zijn goed georganiseerd. De sfeer is informeel en laagdrempelig. Douwe Offringa: “Binnen Jurriëns is iedereen even waardevol; de timmerman net zo als de manager. Die gelijkwaardigheid dragen we ook uit naar buiten. Alle medewerkers zijn ambassadeur van Jurriëns Noord. De timmerlieden onderhouden vaak direct en goed contact met de opdrachtgevers.”

Liefde voor het vak

“Het restauratievak is bijzonder. Het is erg specialistisch werk. Niet elke timmerman is een restauratietimmerman. De mensen van Jurriëns Noord zijn vaklieden en stuk voor stuk deskundig op hun gebied. Zo hebben wij vaklieden die zich uitsluitend bezig houden met het herstellen van molens en een medewerker die zich gespecialiseerd heeft als restauratiestucadoor.”

Altijd een verhaal

Het mooie van restauratieklussen is dat er altijd een verhaal is. “Bij elk project vinden we wel wat!”

vertelt Offringa. “De kracht van onze medewerkers is dat ze niet stoppen met werken als ze in de auto stappen. Ze praten graag over hun vak, proberen mensen enthousiast te maken en weten tot in detail waar ze mee bezig zijn. Die passie, dat is wat restauratietimmermannen zo bijzonder maakt. De meesten zijn ook in hun vrije tijd bezig met restaureren. Eén van onze molenbouwers weet werkelijk alles over oude molens; voor zulke mensen is er geen duidelijke grens meer tussen werk en hobby. Onze klanten vragen vaak naar een specifieke vakman. Iemand waarvan ze gehoord hebben dat hij erg goed is in bepaald restauratiewerk. Zo hebben we voor elke taak wel een specialist in huis.”

Dankbaar werk

De restauratie van een monument is vaak monnikenwerk. Het komt ontzettend nauw. Eén fout kan onherstelbare gevolgen hebben. Vertrouwen in de medewerkers is de basis om samen met een opdrachtgever tot een goed eindresultaat te komen. Opdrachtgevers geven ons dat vertrouwen en waarderen onze inzet. Dat maakt restauratie tot dankbaar werk.

Rooskleurig

Offringa is blij met de overname door Friso. “Friso en Jurriëns Noord hebben dezelfde bloedgroep. We zijn doeners van het type ‘niet lullen maar poetsen’. Afspraken zijn duidelijk en worden nagekomen. Als ik bij Friso binnenkom dan stellen collega's zich direct voor. Dat persoonlijke daar hou ik van.” Offringa ziet de toekomst rooskleurig tegemoet: “Door het samengaan met Friso zijn we één van de grootste restauratiebedrijven van het Noorden, met landelijke bekendheid. Monumenten zijn in Nederland toch een soort heilige koeien; er wordt veel waarde aan gehecht. Wij werken graag mee aan het in stand houden van mooie monumenten. Om te zorgen dat er ook in de toekomst voldoende gekwalificeerd personeel is leiden wij zelf onze mensen op. Wij maken leerlingtimmerlieden enthousiast voor het restauratievak. Zeg nou zelf, het is toch ook een prachtig beroep? Je komt in de mooiste gebouwen, op de mooiste plekjes en krijgt ontzettend veel waardering voor je werk. Restaureren is gewoon een prachtig vak!”

Houten kozijnen ook bij renovatie beste keuze

Bij de renovatie in de Rietveldbuurt in Utrecht bleek hout de beste keuze. Een van de grote voordelen van het toepassen van houten kozijnen is de grote ontwerpvrijheid die de architect heeft. Juist ook bij renovatie- en restauratieprojecten neemt de vraag naar houten kozijnen toe. Waarom? Daarom natuurlijk!

Sfeer en karakter

In de Rietveldbuurt, aan de Tjepmahof in Utrecht worden 388 woningen verbeterd. Een van de verbeterpunten was het vervangen van de kunststof kozijnen door hout. Op die manier lukte het A3 Architecten om de sfeer en het karakter van weleer terug te brengen in het woningbouwcomplex dat ontworpen werd door Gerrit Rietveld.

Houten kozijnen gaan lang mee

Herstellen of behouden van het karakter van het pand is een veelgehoorde reden om houten kozijnen toe te passen. "Het toepassen van houten kozijnen heeft talloze voordelen", vertelt commercieel manager Geert Hoekstra van Houkesloot. "Neem bijvoorbeeld de levensduur. In onze fabriek worden de kozijnen onder constante omstandigheden gemaakt van de beste en verantwoorde grondstoffen. Daardoor is de beginkwaliteit erg hoog en gaan houten kozijnen erg lang mee."

Hout is niet bewerkelijk

Hoekstra lacht: "Natuurlijk!, aan houten kozijnen kun je gemakkelijk alle soorten raamdecoratie bevestigen, zoals lamellen en rolgordijnen. Ook kun je de sfeer van jouw woning aanpassen door de kozijnen in een nieuwe (mode)kleur te schilderen, Maar ook beschadigingen zijn relatief gemakkelijk te herstellen, zelfs aanpassingen zijn goed uitvoerbaar. Met normaal onderhoud gaan de kozijnen met gemak 50 jaar mee en dat is beduidend langer dan de kunststofkozijnen aan de Tjepmahof in Utrecht die we nu aan het vervangen zijn. De buurt knapt er enorm van op!"

Tijdens de aanbesteding van de dijkverzwarend op Texel kwam de Combinatie Tessel, bestaande uit Boskalis & KWS als winnaar uit de bus. Niet de prijs, maar de kwaliteit van het plan was doorslaggevend. De Combinatie Tessel leverde een integraal plan met een geheel eigen visie op hinderbeperking zoals voorzieningen voor transport naar het eiland.

Hoogste kwaliteit won aanbesteding

"Ruim een jaar geleden startte de Combinatie Tessel samen met de Civiele Combinatie Tessel* (CCT) met de aanbesteding voor de dijkversterking op Texel. Deze UAV-GC aanbesteding begon met een selectie van vijf naar drie aannemers door een planvisie en aanpak. Hierin moesten partijen laten zien dat zij in korte tijd konden doorgronden waar de grootste risico's van het project lagen en aantonen dat zij de systematiek voor het ontwerpen van een veilige dijk in de vingers hadden. Na die fase winnend afgerond te hebben, volgden enkele dialoogrondes, waarin de opzet van onze aanpak op de vier 'kritische succesfactoren' en het basisontwerp van de gemalen besproken zijn met de opdrachtgever. Bij inschrijving hebben we een integraal plan ingediend, waarbij het dijkontwerp, de planning, het omgevingsmanagement en de risicobeheersing een geheel vormden. Niet de laagste prijs, maar de hoogste kwaliteit won de aanbesteding" begint CCT projectleider Bernard van Noordenburg zijn verhaal.

* De Civiele Bouwcombinatie Tessel bestaat uit Friso Civiel, Boskalis en Van Hattum & Blankevoort.

"We werken in een hechte gemeenschap en die positieve energie straalt af op het projectteam."

Integrale aanpak voor dijkverzwarend Texel Aandacht voor omgeving, mens, natuur en techniek

De dijk weer veilig

Op Texel zijn vier grote poldergemalen aan vervanging toe. Het Hoogheemraadschap Noorderkwartier heeft ervoor gekozen de vervanging van drie daarvan te combineren met de versterking van 17 kilometer Waddenzeedijk. Er wordt nieuwe, zwaardere dijkbekleding aangebracht en op een aantal punten wordt de dijk verbreed of de kruin verlegd zodat deze weer voldoet aan de eisen van de toekomst. De keuze voor Friso Civiel als partner was een logische, licht de projectmanager van de Combinatie Tessel, Frank van Vliet, toe: "Friso Civiel leverde met hun kennis van en ruime ervaring met het bouwen van gemalen voor het Hoogheemraadschap een positieve bijdrage aan de inschrijving. Daarbij waren ze op dat moment al bezig met het eerste gemaal "Prins Hendrik" op Texel. Dit gemaal is de blauwdruk voor de andere drie nog te bouwen gemalen." Friso Civiel heeft door zijn relevante kennis ook een leidende rol binnen de Civiele Combinatie Tessel. Niet alleen de uitvoerder en werkvoorbereider die gemaal Prins Hendrik bouwen, vervullen een belangrijke rol binnen de combinatie, maar ook de projectleider Bernard van Noordenburg komt uit de Friso Civiel organisatie.

Rekening houden met veel factoren

"Bij dit project zijn veel factoren van belang. Zo mag er niet aan de dijk gebouwd worden in het stormseizoen van half oktober tot half april,

moet er rekening gehouden worden met de fauna zoals vogels en zeehonden én mag er in Oudeschild in de maanden juli en augustus niet gewerkt worden vanwege de grote aantallen toeristen. Dat zorgt ervoor dat voornamelijk de werkzaamheden bij Oudeschild een uitdaging zijn. "De complexe damwandconstructies, krappe tijd, gecombineerd met de beperkte bouwplaatsruimte en vele omwonenden en toeristen maakt dit gedeelte van het project één van de grootste uitdagingen van het werk", vertelt Van Vliet.

Omgevingsmanagement

Om de betrokkenheid van de bewoners te vergroten, is in de voorbereidingsfase een klankbordgroep opgezet door opdrachtgever HHNK (Hoogheemraadschap Hollands Noorder Kwartier). Om interactie met de omgeving te bevorderen, hebben we ervoor gekozen om de gehele projectorganisatie naar Texel te verplaatsen zodat we zichtbaar en benaderbaar zijn", aldus Van Vliet. "Om de communicatie te versoepelen en de integraliteit te kunnen blijven waarborgen, hebben we ervoor gekozen om als beide combinaties te verenigen in 1 kernteam, zowel intern als naar de buitenwereld. Dat is duidelijk voor opdrachtgever, collega's en omwonenden. Ik ben ervan overtuigd dat dit de enige manier is om de belofte van integraliteit gestand te doen en het werk succesvol te kunnen realiseren", vervolgt Frank van Vliet zijn verhaal.

"Binnenkort organiseren we op Texel, bij de centrale bouwkeet, een kennismakingsavond voor omwonenden. Die laagdrempeligheid willen we gedurende het project behouden."

Werken op een eiland; positieve energie

Werken op een eiland is wezenlijk anders dan werken aan de wal beamen beide projectleiders. "De sfeer op het eiland is goed, we werken in een hechte gemeenschap en die positieve energie straalt af op het projectteam," legt Van Noordenburg uit. "Je bent als het ware aan elkaar overgeleverd en juist daardoor krijg je een groot saamhorigheidsgevoel." Zeker ook omdat een deel van de medewerkers op het eiland blijft overnachten.

... en logistieke uitdagingen

Logistiek vraagt het werken op een eiland om aanpassingen. "In ons plan wilden we niet alleen Texel, maar ook Den Helder ontzien. Daarom laten we de bulk aanvoeren per schip vanaf Breezanddijk. We willen eigenlijk helemaal geen hinder veroorzaken. |

Aannemingsmaatschappij Friso B.V.
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 42 99 99

Frisoplan B.V.
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 43 66 66

Friso Civiel B.V.
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 43 66 70

Houkesloot Toelevering B.V.
Tingietersstraat 8
Postbus 296
8600 AG Sneek
t 0515 – 23 80 20

Timmerfabriek Houkesloot B.V.
Tingietersstraat 8
Postbus 296
8600 AG Sneek
t 0515 – 23 80 20

Houkesloot Prefab B.V.
Newtonweg 2
Postbus 83
8900 AB Leeuwarden
t 0515 – 23 80 20

Friso Leeuwarden
Siriusweg 3
Postbus 7522
8903 JM Leeuwarden
t 058 – 267 43 00

Friso Heerenveen
Nikkelweg 1
Postbus 32
8440 AA Heerenveen
t 0513 – 68 92 00

Friso Restauratie
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 42 99 99

Friso Service & Onderhoud
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 088 - 429 00 00

Friso Groningen
Osloweg 125
Postbus 5274
9700 GG Groningen
t 050 – 544 52 00

Aannemingsmaatschappij Friso Almere B.V.
Palmpolstraat 23
Postbus 50030
1305 AA Almere
t 036 – 523 08 00

Aannemingsmaatschappij Friso Oost B.V.
Borculoseweg 52
Postbus 159
7150 AD Eibergen
t 0545 – 29 18 42

Jurriëns Noord B.V.
Osloweg 125
Postbus 5274
9700 GG Groningen
t 050 – 544 52 00

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 42 99 99

Echte service
is bereikbaar zijn.
Altijd.
088 - 429 00 00

Friso Bouwgroep B.V.
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 - 42 99 99
info@frisobouwgroep.nl

www.frisobouwgroep.nl

